تارىخ ۋە بىز

مەن بىلىدىغان غۇلامىدىن پاختا ئاكا

مەمەت ئىمىن

مەن بىلمىدىغان غۇلامدىن پاختا ئاكا

مەمەت ئىمىن دوختۇر

2025-يىلى 2-ئاينىڭ 19-كۈنى ئەتتىگەن سائەت 6 دىن 47 مىنۇت ئۆتكەندە، مەن ھەم ساقلىغان ھەم قورققان ئۇچۇر يېتىپ كەلدى. ئۇچۇر، غۇلامدىنكام كېسەل بولۇپ دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغان ئۇچ ئايغا يېقىن ۋاقىت جەريانىدا غۇلامدىنكامنىڭ يېنىدىن ئازراقمۇ ئايرىلماي، دادىسىغا ناھايىتى ياخشى قاراپ كېلىۋاتقان قىزىدىن كەلگەن ئىدى. ئۇچۇر ناھايىتى قىسقا بولۇپ، ئۇچۇردا «خەيرلىك سەھەر، مەن دادامنىڭ ئالەمدىن ئۆتكەنلىكىنى سىزگە بىلدۈرمەكچى» دېيىلگەن ئىدى. بۇ گەرچە 12 كۈن بۇرۇن ئالدىن بىلگەن ئاقىۋەتنىڭ جەزىملىنىشى بولسىمۇ، ئەمما ئۇنى قوبۇل قىلى، ماڭا نىسبەتەن ھەقىقەتەن تەس كەلدى. ئىدارەمدە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويغان مۇھىم ئىشىم بار ئىدى؛ ئەمما مەن ئۇ ئۇچۇرنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، كەم دېگەندە ئىككى سائەت ماغدۇرسىز ھالدا كارۋىتىمدا يېتىپ قالدىم. ئىشقا بارايمۇ ياكى غۇلامدىنكام ياتقان دوختۇرخانىغا بارايمۇ؟ شۇ ئىككىلىنىش ئارىسىدا باشلىقىمغا تېلفۇن قىلدىم. باشلىقىم ماڭا تەسەللى بەرگەن ھالدا، ئىشخانىدىكى ئىشلاردىن خاتىرجەم بول، خالىساڭ ئۆيدە ئارام ئال، خالىساڭ دوستۇڭنىڭ ئۆيىدىكىلەرنىڭ يېنىدا بول دىدى.

ھەممىمىز بىلگەندەك، مۇھاجىرەتتە ئەڭ باش قاتىدىغان ئىش ئۆلۈمدىن كېيىنكى جىنازە ئىشلىرىنى قانداق ئورۇنلاشتۇرۇش بولۇپ، مەن غۇلامدىنكامنىڭ ئوغلى بىلەن تېلفۇن ئارقىلىق جىنازە ئىشلىرىنى قانداق ئورۇنلاشتۇرۇش ئىشلىرىنى مەسلىھەت قىلىشقا باشلىدىم. غۇلامدىنكامنىڭ ئوغلىنىڭ بېشىغا بۇنداق ئىش تۇنجى قېتىم كەلگەن بولغاچقا، بۇ ئىشتا مەسجىدتىكىلەرنىڭ تەكلىپى بويىچە غۇلامدىنكامنىڭ جىنازا نامىزىنى ئەتىسى ئەتىگەن بامدات نامىزىدىن كېيىن ئوقۇماقچى بولغان ئىكەن. ئۇنداق بولغاندا يىراقتىن كېلىدىغان ئۇيغۇر جامائىتىگە قولايسىز بولۇپ قالىدىغانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ، مەن دەرھال غۇلامدىنكام ياتقان دوختۇرخانىغا بېرىپ، جىنازە ئىشىنى يۈز تۇرانە سۆزلەشمەكچى

بولدۇم. دوختۇرخانىغا بارغىنىمدا مىيىت ئاللىبۇرۇن مورگقا ئېلىپ كېتىلگەن ئىدى. شۇنىڭ بىلەن دوختۇرخانىدىن ئۆيگە بېرىپ، ئۆيدىكىلەر بىلەن بىر تەرەپتىن جىنازە نامىزىنى مۇۋاپىق ۋاقىتقا ئورۇنلاشتۇرۇش ئىشىنى يۈز تۇرانە مەسلىھەتلەشكەچ، ئەڭ مۇھىمى غۇلامىدىنكامنىڭ بىردىنبىر ۋەسىيىتى بولغان، ئۆلۈپ كەتكەندە ئۆزىنى كۆمۈش ئۈچۈن ساقلىغان ۋەتەندىن ئەكەلگەن تۇپراقنى تېپىپ چىقتۇق ۋە غۇلامىدىنكام جېنىدىن ئەزىز كۆرىدىغان كىتابلىرىنىڭ تەقدىرى توغرىسىدا ئازراق سۆزلەشتۇق.

غۇلامىدىن ئاكىنىڭ تولۇق ئىسمى غۇلامىدىن ئەخمەت پاختا بولۇپ، 1930 - يىلى 4- ئاينىڭ 15- كۈنى قەشقەردە تۇغۇلغان*. 1949- يىلى 9- ئاينىڭ ئاخىردا قەشقەردىن، جۇملىدىن ۋەتەندىن ئايرىلىپ، كىيىنكى 75 يىللىق ھاياتىنى ۋەتەن ئىشقىدا ئۆتكۈزۈپ، 2025- يىلى 2- ئاينىڭ 20- كۈنى نىيورۇك شەھىرىدىن 75 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بىر مۇسۇلمان قەبرىستانلىقىدا، قەشقەردىن ئېلىپ كېلىنگەن تۇپراق بىلەن بىرلىكتە دەپنە قىلىندى.

بىز غۇلامىدىنكامدىن مەڭگۈلۈك ئايرىلدۇق. گۈلنار خانىم 62 يىللىق ھايات سەپدىشىدىن ئايرىلدى؛ غۇلامىدىنكامنىڭ ئىككى پەرزەنتى سۆيۈملۈك دادىسىدىن ئايرىلدى. ئۇيغۇر خەلقى ھاياتىنى ۋەتەن مىللەت دەۋاسى ئۈچۈن ئاتىغان بىر مىللى قەھرىماندىن، يول باشلىغۇچىدىن ئايرىلدى. مەن 24 يىللىق سىردىشىم، ئۇستازىم، ئەڭ مۇھىمى ئامېرىكادا دادام بىلگەن بىر ئۇلۇغ زاتتىن ئايرىلدىم. مەن 1990- يىلى 24 يېشىمدا ئانامدىن ئايرىلغان، 2005- يىلى دادامدىن ئايرىلغان ئىدىم. مەن غۇلامىدىن ئاكا بىلەن تۇنجى بولۇپ 2001- يىلى 5- ئايدا ۋاشىنگتون شەھىردە ئۆتكۈزۈلگەن بىر قېتىملىق پالىيەتتە كۆرۈشكەن ۋە شۇنىڭدىن ئېتىبارەن غۇلامىدىنكام بىلەن ئىزچىل سىردىشىپ كەلگەن ئىدىم. بولۇپمۇ 2005- يىلى دادام ئۆلۈپ كەتكەندىن كىيىن غۇلامىدىنكام ماڭا دادامنىڭ ئورنىدا روھىي تۈۋرۈك بولغان ۋە شۇنىڭدىن ئېتىبارەن مەن غۇلامىدىنكامنى دادا ئورنىدا كۆرۈپ كەلگەن ئىدىم.

مېنىڭ 26 يىللىق مۇھاجىرەت ھاياتىمدا مەن ۋەتەن مىللەت دەۋاسى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كۆپلىگەن قېرىنداشلار بىلەن زىچ ئالاقىدە بولدۇم. مەن ئۇلار بىلەن ھەمپىكىرە بولدۇم؛ نۇرغۇن پالىيەتلەرنى بىرلىكتە ئورۇنلاشتۇردۇق ۋە كۆپلىگەن پالىيەتلەرگە بىرلىكتە قاتناشتۇق. بۇ جەريانىدا مەن غۇلامىدىنكامدەك ۋەتەن مىللەتكە بولغان سۆيگۈسى ئۇ قەدەر كۈچلۈك ۋە ۋەتەن مىللەت دەۋاسىنى ئىچىدىن چىقىرىپ، پۈتۈن ھۇجۇدى بىلەن قىلىدىغان ئىنسانلارنى كۆپ ئۇچراتمىدىم. ئەلۋەتتە مەن بۇ يەردە باشقىلارنىڭ ۋەتەن مىللەت سۆيگۈسىنى، ۋەتەن مىللەت دەۋاسىغا بولغان قىزغىنلىقى ۋە سەمىمىيىتىنى ئىنكار قىلماقچى ئەمەسمەن. مەن پەقەت غۇلامىدىنكامنىڭ ۋەتەن مىللەت سۆيگۈسى ۋە دەۋاغا بولغان قىزغىنلىقىنىڭ ئالاھىدە يۇقىرلىقىنى تەكىتلەپ ئۆتمەكچى.

2003-يىلى 11-ئايدا دوستىمىز تۇردى غوجىنىڭ ئۆيىدە ئۆتكۈزۈلگەن مىننەتدارلىق بايرىمى ئولتۇرۇشىدا، غۇلامىدىنكام ئۆزىنى كۆمۈش ئۈچۈن قەشقەردىن تۇپراق ئەكەلدۈرگەنلىكىنى، ئەگەر كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۆلۈپ كەتسە، باللىرىغا ئۇ تۇپراقنى ئۆزىنىڭ ئۈستىگە چېچىپ، بىرگە كۆمۈشنى ئەسكەرتىپ قويۇشنى دەپ، سورۇندىكى ھەممىمىزنى يىغلىتىۋەتكەن ۋە شۇنىڭدىن ئىتىبارەن ئۇ ۋەسىيىتىنى بىر نەچچە قېتىم قايتا قايتا تەكرارلىغان ئىدى. ئەسلىدە خىتاي ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستاندا نىسبەتەن ئوچۇق سىياسەت يۈرگۈزگەن ۋاقىتلاردا، ھۆرمەتلىك غۇلامىدىن ئاكا بىر مەزگىل ۋەتەندە قالغان ئۇرۇق-تۇققانلىرى بىلەن ئۆز ئارا خەت ئالاقە قىلىش ۋە پوسۇلكا ئەۋەتىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەن بولۇپ، ۋەتەندىكى تۇققانلار ئۇنىڭدىن «سىزگە نېمە لازىم» دەپ سورىغاندا، غۇلامىدىنكام ئۇلارغا «ماڭا ۋەتەننىڭ تۈپرىقى لازىم» دەپ جاۋاب بەرگەن ئىكەن. ۋەتەندىكى تۇغقانلار غۇلامىدىنكامنىڭ تەلىپى بويىچە پوچتىخانا بايقاپ قالمىغىدەك مىقداردىكى قەشقەر تۈپرىقىنى كىچىك خالتىغا سېلىپ، ئاندىن ئۇنى پوسۇلكا ئىچىگە سېلىپ، غۇلامىدىنكامغا ئەۋەتىپ بەرگەن ئىكەن.

ياشىنىپ قالغان غۇلامىدىنكامغا نىسبەتەن، ئۆزى يالغۇز بەش ئالتە سائەت ماشىنا ھەيدەپ ۋاشىنگتونغا بېرىپ، يەنە بەش ئالتە سائەت ماشىنا ھەيدەپ ئۆيگە قايتىپ كېلىش ئاسان ئەمەس ئىدى. 2010-يىللىرىدىن ئېتىبارەن مەن ۋاشىنگتوندا ئۆتكۈزۈلگەن ھەر خىل پائالىيەتلەرگە ئىزچىل تۇرده غۇلامىدىنكامنى ئېلىپ بىرگە بېرىشقا باشلىدىم. بىز ھەر قېتىم ۋاشىنگتون شەھەرىگە قاراپ يولغا چىققىنىمىزدا، غۇلامىدىنكام پالىيەتكە كېلىدىغان جامائەت بىلەن كۆرىشىدىغان بولغاچقا خۇددى ۋەتەنگە قايتىدىغاندەك ئالاھىدە ھاياجانلىنىپ، روھلىنىپ كېتەتتى. يولدا بارغۇچە، كەلگۈچە بىر تەرەپتىن مەندىن ۋەتەندە يۈز بەرگەن ئۆزگۈرۈش ۋە يېڭىلىقلارنى سورىسا، يەنە بىر تەرەپتىن ۋەتەندىن ئايرىلىشتىن بۇرۇنقى تارىخىي ۋەقەلىكلەر ۋە ئۆزىنىڭ ئۆسمۈرلۈك دەۋرىدىكى ئىشلارنى سۆزلەپ بېرەتتى. سەكسەن ياشتىن ئاشقان ھالىغا باقماي، يول بويى ئازراقمۇ مۈگۈدەپ قالماي، يول بويى ماڭا ھەمرا بولاتتى. غۇلامىدىنكامنىڭ ئۆتمۈشتىكى كۆچۈرمۈشلىرىنى ئون بەش يىگىرمە يىلدىن بۇيان قايتا قايتا ئاڭلاۋەرگەنلىك سەۋەبتىن بولسا كېرەك، ئۇ ئەھۋاللار خۇددى مېنىڭ بېشىمدىن ئۆتكەندەك ياكى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەندەك، ماڭا شۇ قەدەر تونۇش بولۇپ كەتكەن ئىدى.

2019-يىلى 6-ئاينىڭ 4-كۈنى، ئامېرىكانىڭ دېموكراتىيەنى ئىلگىرى سۈرۈش فوندى (NED)، ئامىركىنىڭ پارالامېنت بىناسىدا دۇنيا ئۇيغۇر قۇرۇلتىيىغا 2019-يىللىق دېموكراتىيە مۇكاپاتى بېرىش مۇراسىمى ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى ئاڭلىغاندىن خەۋەر تاپقان غۇلامىدىنكام ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا قاتناشمىسا بولمايدىغانلىقىنى دەپ، مېنىڭ ئۆزىنى بىرگە ئېلىپ بېرىشىمنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالدى. ئۇ مەزگىلدە غۇلامىدىنكام بىر ئاز ئاجىزلىشىپ قالغان بولۇپ، بىرسى يۆلەۋالمىسا، ئاسانلا ياڭداپ يىقىلىپ چۈشىدىغان بولۇپ قالغان ئىدى. ئۆيدىكىلەر ئۇنىڭ سالامەتلىكىدىن ئەندىشە قىلىپ، ئۇنىڭ بېرىشىغا

2014 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى ۋاشىنگتون شەھىرى

ئۇنچە قوشۇلمىغان بولسىمۇ، ئەمما غۇلامىدىنكامنىڭ قەتئىيلىكى سەۋەبلىك ئاخىردا مەن ئۇنى ۋاشىڭتونغا ئېلىپ بېرىشقا مەجبۇر بولدۇم. مۇراسىم ناھايىتى داغدۇغىلىق بولدى. مۇراسىمغا قاتنىشىش ئۈچۈن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ئۇيغۇر قېرىنداشلار، غۇلامىدىنكام بىلەن بەس بەستە سۆرەتكە چۈشۈشتى. ئالتە سائەتلىك سەپەر ۋە مۇراسىمنىڭ ئالدى كەينىدىكى بىر نەچچە سائەتلىك چارچاشلار تۈپەيلىدىن بولسا كېرەك، بىز پارلامېنت بىناسىدىن چىقىپ، ماشىنا توختاتقان جايغا مېڭىش جەريانىدا، گەرچە مەن غۇلامىدىنكامنىڭ بىر قولتۇقىدىن يۆلەۋالغان بولساممۇ، ئەمما ئۇشتۇمتوت ئۆز تەڭپۇڭلىقىنى يوقۇتۇپ يىقىلىپ چۈشتى. مەن باشقىلارنىڭ ياردىمى بىلەن غۇلامىدىنكامنى يۆلەپ تۇرغۇزۇپ ماشىنىغا ساق سالامەت ئېلىپ باردىم. غۇلامىدىنكاممۇ ناھايىتى جەسۇرلۇق بىلەن، ھېچنىمە بولمىدى دەپ، مېنىڭ كۆڭلىمنى ياسىدى. پالىيەتتىن كېيىن مەن غۇلامىدىنكامنى ساق سالامەت ئۆيىگە ئاپىرىپ قويدۇم. ئاردىدىن ئىككى ھەپتە ئۆتكەندە مەن غۇلامىدىنكامنى يوقلاپ بارسام، غۇلامىدىنكام بىر ئاز ئاقساپ قاپتۇ؛ نېمە بولدى دەپ سورىسام، تىزىم ئازراق ئاغرىيدۇ دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئىشتاننىڭ پاچىقىنى يۇقىرىغا تارتىپ قارىسام، ئىككى ھەپتە بۇرۇن يىقىلىپ چۈشكەن يەر كۆكۈرۈپ، ئىششىپ كېتىپتۇ. ئۇنى كۆرۈپ كۆڭلۈم شۇ قەدەر بىئارام بولدى. مېنىڭ راھەتسىز بولغانلىقىمنى كۆرگەن غۇلامىدىنكام دەرھال ماڭا تەسەللى بېرىپ، ھېچقىسى يوق، ساقىيىپ كەتكىلى ئاز قالدى دېگەندە، ئىچىم بىر خىل ئاچچىق بولۇپ كەتكەن ئىدى.

2022 ـ يىلى 11ـ ئاينىڭ 12ـ كۈنى ئۇيغۇر ئامېرىكا بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى ئەلفىدار خانىمنىڭ تەكلىپى بىلەن توقسان ياشتىن ئاشقان غۇلامىدىنكامنى ئېلىپ، ۋېرجىنىيەدە ئۆتكۈزۈلمەكچى بولغان «جۇمھۇرىيەت كۈنى» نى خاتىرلەش پائالىيىتىگە بارماقچى بولدۇق. 2020 ـ يىلى باشلانغان ۋابا تېخى تامامەن ئاخىرلاشمىغان بولغاچقا غۇلامىدىنكامنىڭ ئۆيىدىكىلەر دەسلەپتە ئۇنىڭ ۋېرجىنىيەگە بېرىپ، كۆپلىگەن ئادەم قاتنىشىدىغان ئۇ پائالىيەتكە قاتنىشىشنى تازا مۇۋاپىق كۆرمىگەن بولسىمۇ، ئەمما غۇلامىدىنكامنىڭ قەتئىيلىكى سەۋەبىدىن، ئۇنىڭ بېرىشىغا ئامالسىز قوشۇلدى. شۇنىڭ بىلەن مەن يول بويى ناھايىتى ئاۋايلاپ، ئوبۇرنىغىمۇ بىرگە كىرىپ، غۇلامىدىنكامنى ساق-سالامەت ۋېرجىنىيەگە ئېلىپ باردىم. پالىيەت كەچ سائەت 6 دىن 8 گىچە ئۇيغۇر مەركىزىدە ئىككى سائەت داۋام قىلغان بولۇپ، ئۇ غۇلامىدىنكامنىڭ ۋېرجىنىيەدە قاتناشقان ئەڭ ئاخىرقى قېتىملىق، ناھايىتى ئەھمىيەتلىك بىر پائالىيەت بولغان ئىدى. پائالىيەت ئاخىرلاشقاندا كۆپلىگەن جامائەت غۇلامىدىنكام بىلەن بەس-بەستە سۈرەتكە چۈشۈپ، ئىجتىمائىي تاراتقۇلاردا ئورتاقلاشقان ئىدى. پائالىيەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ئىككەيلەن ئۇيغۇر مەركىزىنىڭ يېنىدىكى ياتاقتا قايتىپ كەلدۇق. ئاردا ياتاقتا بىزنى يوقلاپ كەلگەن ئىككى قىرىندىشىمىز بىلەن پاراڭلاشتۇق. ئۇلار قايتىپ كەتكەندىن كېيىن غۇلامىدىنكام پەقەت ھارغىنلىق ھېس قىلغانىدەك ۋە ئۇيقۇسى كەلگەنىدەك ئەمەس ئىدى. مەن غۇلامىدىنكامغا، ئەتە يەنە ئالتە سائەت ماشىنا ھەيدەپ ئۆيگە قايتىمىز. شۇڭا بالدۇراق ئۇخلاپ، ئارام ئالسىلا دېسەم، بىرسى يوقلاپ كېلىپ قالارمىكىن دەپ، كېچە سائەت بىرگىچە ئۇخلىماي ساقلاپ ئولتۇردى. ئەتىسى ئەتىگەن بىزنى يوقلاپ كەلگەن بىر نەچچە قېرىنداشلار بىلەن بىرگە ئەتىگەنلىك چاي ئىچىپ، ئاندىن خەمىت قېرىندىشىمىزنىڭ تەكلىپ قىلىشى بىلەن، دولان رېستورانىغا بېرىپ چۈشلۈك تاماق يەپ، چۈشتىن كېيىن يولغا چىقىپ، كەچ سائەت 8 بىلەن ئۆيگە ساق سامەت قايتىپ كەلدۇق. يولدا كەلگۈچە يەنە ئۆتمۈشتىكى ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بەردى. ئەمما بۇ قېتىم غۇلامىدىنكامنىڭ خاتىرسى كۆزگە كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە چېكىنگەن بولۇپ، نۇرغۇن ۋەقەلىكلەرنى ئارلاشتۇرۇپ قويىدىغان ياكى ئاسانلا تېمىدىن چەتنەپ كېتىدىغان بولۇپ قالغان ئىدى.

ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىككى يىلدىن ئارتۇق ۋاقىت جەريانىدا غۇلامىدىنكام نىيورۇكتىن ئايرىلمىغان بولۇپ، بىر نەچچە قېتىم نىيورۇكتىكى جامائەت ئۆتكۈزگەن پالىيەتلەرگە قاتناشقاندىن باشقا ۋاقىتلاردا ئاساسەن ئۆيدە كىتاپ ئوقۇش ۋە ئۆزىنى يوقلاپ كەلگەن زىيارەتچىلەرگە، ئۆز ھاياتىدا ئەڭ قىممەتلىك

2018 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنى ۋاشىنگتون شەھىرى

بولغان غەزىنە — يەنى ۋەتەندىن ئىلىپ كەلگەن ھەر خىل خاتىرە بويۇملار ۋە ۋەتەندە نەشىر قىلىنغان كىتابلارنى كۆرسىتىش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئۆتكۈزگەن ئىدى.

2024ـ يىلى 4ـ ئاينىڭ 20ـ كۈنى دوستىمىز دولقۇن ئەيسا، مەمەت توختى ئۇچەيلەن غۇلامىدىنكامنى يوقلاپ بارغىنىمىزدا غۇلامىدىنكام شۇ قەدەر خوش بولۇپ كەتكەن ئىدىكى، ھاياجانلانغانلىقىدىن 30ـ20 ياشلاردەك ئېنىرگىيەگە تولغان ئىدى. ئۆزىنىڭ ياشىنىپ قالغانلىقى ۋە ماغدۇرسىزلىقىغا قارىماي، بىزنى يەر ئاستى غەزىنىسىگە باشلاپ كىرىپ، تامغا چاپلاپ قويغان تارىخىي رەسىملەر ۋە كىتابلىرىنى بىر-بىرلەپ تونۇشتۇرۇپ ئۆتكەن ئىدى. بىز قايتىدىغان ۋاقىتتا، بىزنى سىرتقىچە ئۇزۇتۇپ چىقىپ، تاكى ماشىنا مەھەللىدىن ئايرىلغۇچە ئىشىك تۇۋىدە ساقلاپ تۇرغان ئىدى.

2024ـ يىلى 10ـ ئاينىڭ 26ـ كۈنى دوستىمىز تۇردى غوجا بىلەن غۇلامىدىنكامنى يوقلاپ بارغىنىمىزدا، ئۇ يوقلاشنىڭ غۇلامىدىنكامنىڭ ساق ۋاقتىدىكى ئەڭ ئاخىرقى قېتىملىق يوقلاش بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئەسلا ئويلاپ باقمىغان ئىكەنمەن. ئەمما غۇلامىدىنكام بەلكىم بىر نەرسىلەرنى ھېس قىلغان بولۇشى مۇمكىن. دوستىمىز تۇردىنىڭ ئېيتىشىچە، غۇلامىدىنكام ئۇنىڭدىن رازىلىق ئالغان ئىكەن. دوستىمىز تۇردىمۇ غۇلامىدىنكامغا ئۇزۇن ئۆمۈر تىلىگەچ، ئۇنىڭدىن رازىلىق ئالغان ئىكەن. ئۇ

2022 ـ يىلى 11ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنى ۋىرجىنىيەدىكى دولان رېستورانى

كۈنى غۇلامىدىنكام شۇنداق تېتىكلىشىپ كەتكەن بولۇپ، بىر نەچچە قېتىم بىزنى يەر ئاستىدىكى غەزىنىسىگە باشلاپ كىرىپ، بىر نەرسىلەرنى كۆردەتمەكچى بولغاندا، بىز غۇلامىدىنكامنى بەك چارچىتىپ قويماسلىق ئۈچۈن، ئاۋارە بولمىسلا دەپ، ئۇنى ئولتۇرغۇزغان ئىدۇق. هازىر ئويلاپ باقساق، ئەسلى يەر ئاستى غەزىنىسىگە بىرگە چۈشۈپ، شۇ ئارزۇسىغا يەتكۈز قويغان بولساق، بەلكىم بىزگە موهىم بىر نەرسە كۆرسىتىش پىلان بولغۇيتتتى. ئەپسۇس، ئۇنداق بىر پۇرسەت ئەمدى مەڭگۈ كەلمەسكە كەتتى.

ئارىدىن بىر ئاي ئۆتكەندىن كېيىن، غۇلامىدىنكام مېڭە سەكتىسى سەۋەبىدىن دوختۇرخانىدا يېتىپ قاپتۇ. ئۇنىڭدىن خەۋەردار بولغاندىن كېيىن، مەن دوكتۇر رىشات ئابباس ۋە تۇردى غوجىلار بىلەن بىرلىكتە غۇلامىدىنكامنى يوقلاپ باردۇق. ئۇ چاغدا غۇلامىدىنكامنىڭ ئەھۋالى ناھايىتى ئېغىر بولۇپ، هېچنىمىنى تۇيمايتتى. ئارىدىن بىر ئايدىن كۆپرەك ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، غۇلامىدىنكام كۆزىنى ئاچالايدىغان، ئەمما گەپ قىلالمايدىغان هالغا كېلىپ قالدى. ئادەم تونۇيدىغان ياكى تونۇمايدىغانلىقىنى جەزىملەشتۇرۇش قىيىن ئىدى. شۇنداقتىمۇ مەن ئۇنىڭغا ئەگەر مېنى تونۇغان بولسىلا، كۆزلىرىنى مىدىرلاتسىلا دېسەم كۆزىنى مىدىرلاتقان ئىدى. دېمەك مىنى تونىغان ئىدى. ئەمما كېسەل مېڭىدە ۋە بەكلا ماغدۇرسىز بولغاچقا، چىرايىدا بەك كۆپ ئىپادە يوق ئىدى. ئارىدىن يەنە بىر ئايدىن ئارتۇق ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، دوختۇرلار غۇلامىدىنكامنىڭ ئۆيىدىكىلەرگە ئاخىرەتلىكىگە تەييارلىق قىلىشنى ئېيتقان ئىكەن. مەن 2ـ ئاينىڭ 16ـكۈنى غۇلامىدىنكامدىن رازىلىق ئېلىش ئۈچۈن دوختۇرخانىغا يەنە بىر قېتىم باردىم. كېسەلخانىغا كىرىشىمگە، غۇلامىدىنكام مىنى كۆرۈپلا خۇددى مەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرىشىدىغاندەك، قولىنى كۆتۈردى؛ مەنمۇ دەرهال بېرىپ قولىنى تۇتتۇم. ئۇزۇنغىچە بىر بىر بىربىرىگە قاراپ تۇردۇق ۋە غۇلامىدىنكامدىن رازىلىق ئالدىم. 2ـ ئاينىڭ 19ـ كۈنى ئەتىگەن سائەت 6:30 دا غۇلامىدىنكام كۆزىنى يۇمۇپ، بىزدىن مەڭگۈلۈك ئايرىلدى.

2024 ـ يىلى 4ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى غۇلامدىنكامنىڭ ئۆيىدە

2025 - يىلى 2- ئاينىڭ 20 - كۈنى: غۇلامدىنكامنىڭ جىنازە نامىزى

ۋەتەن-مىللەت سۆيگۈسى ھەممىزدە بار. ئەما غۇلامدىنكامنىڭ ۋەتەن-مىللەت سۆيگۈسى ھەممىزدىن پەرقلىق بولۇپ، ئۇنى ئىپادىلەش ئۈچۈن مۇۋاپىق سۆز تېپىش ئاسان ئەمەس. غۇلامدىنكامنىڭ ھاياتى، ئۇيغۇر خەلقنىڭ ئەركىنلىكى، مەدەنىيىتى، ئۆرپ-ئادىتى، ھەق-ھوقۇقىنى قوغداش ئۈچۈن بېغىشلانغان ھايات. ئۇ ۋەتەندىن ئايرىلغاندىن بېرى خەلقىگە بىر ئۈمىد مەشئىلى بولۇپ، مىللىتىنىڭ دەۋاسىدىن ھېچقاچان ۋاز كەچمىدى. ئۇ كەچمىشتىكى دەۋانىڭ سموۋۇلى بولۇپلا قالماستىن، بەلكى كېلەچەكتىكى دەۋاغا ئاساس سالغۇچى ۋە يېڭى ئەۋلادلارغا ئۈمىد ئاتا قىلغۇچى ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭ دەۋاغا بولغان ساداقىتى ۋە مۇھەببىتى ھەر بىرىمىزگە ئۆچمەس نەمۇنىلار قالدۇردى. ئۇنىڭ ۋاپاتى، ئۇيغۇر خەلقى ئۈچۈن چوڭ بىر يوقىتىش. ئۇ خەلقنىڭ قەلبىدە ئەبەدىي ياشايدۇ. مەن مەرھۇم غۇلامدىنكامنىڭ ۋەتەن مىللەت ئۈچۈن قىلغان خىزمەتلىرىگە كۆپلەپ ئەجىر تىلەيمەن. ئاللاھ ياتقان يېرىنى جەننەت قىلسۇن!

* غۇلامىدىنكامىنىڭ قاچان تۇغۇلغانلىقى توغرىسىدا ئوخشىمىغان قاراشلار بولۇپ، ئۇ ماڭا 1949ـ يىلى پاسپورت ئالىدىغان ۋاقىتتا، يېشى 18 ياشقا توشمىغانلىقى ئۈچۈن، يېشىنى چوڭايتىۋالغانلىقىنى دەپ بەرگەن. دېمەك غۇلامىدىنكام 1949ـ يىلى 18 ياشقا كىرمىگەن ۋە 1930 ـ يىلى تۇغۇلمىغان. ئۇندىن باشقا 1949ـ يىلى 9ـ ئايدا ۋەتەندىن ئايرىلىش ئالدىدا قەشقەردە چۈشكەن بىر سۈرەت ئۈستىدە، «15ـ16 ياش ئەتراپى، قەشقەر» دەپ يېزىلغان. شۇنىڭدىن قارىغاندىمۇ غۇلامىدىنكام 1930ـ يىلى تۇغۇلمىغان. شۇنداقلا ھەقىقى تۇغۇلغان ۋاقتىنى ئۆزىمۇ ئېنىق بىلمەيدۇ. ئەمما پاسپورت قاتارلىق ئامېرىكانىڭ رەسمىي ھۆججەتلىرىدە، غۇلامىدىنكامىنىڭ تۇغۇلغان ۋاقتى 1930ـ يىلى 4ـ ئاينىڭ 15ـكۈنى بولغاچقا ۋە «ئۆلۈم ئىسپاتى» دىمۇ تۇغۇلغان ۋاقتى شۇنداق يېزىلغان بولغاچقا، قالايمقان بولۇپ كەتمىسۇن دېگەن مەقسەتتە، مەن تۇغۇلغان ۋاقتىنى 1930ـ كۈنى 4ـ ئاينىڭ 15ـ كۈنى دەپ ئالدىم.

2025ـ يىلى 2ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى، نيۇيورك